

Metin Şen**PETFORM Yönetim Kurulu Üyesi
Gaz Grubu Başkanı**

Doğalgaz piyasasında serbestleşme sürüyor

2001 yılında TBMM'de onaylanan 4646 sayılı Doğalgaz Piyasası Kanunu, Türkiye'de de serbest, rekabetçi bir doğalgaz piyasasının oluşmasını amaçlamıştır. Böylece piyasadaki tekeli yapının yerine minimum 5 oyuncunun eşit şartlarda rekabet edecekleri bir piyasanın oluşması planlanmıştır. Dolayısıyla BOTAŞ'ın pazardaki %100 payının %20'ye inmesi, diğer oyuncuların da en çok %20 payla pazara girmeleri ve kısa sürede piyasanın oluşması hedeflenmiştir. Kanun, bu değişimin sağlanması için BOTAŞ'ın mevcut kontratlarının %80'inin ihale yoluyla devredilmesi yolunu benimsemiştir.

Doğal olarak BOTAŞ'ın kontratlarının devrinin tek başına BOTAŞ'ın mutabakatıyla gerçekleşmesi mümkün değildir. Aynı mutabakatı, kontratın karşı tarafı olan satıcı şirketlerin de kabulü gereklidir.

Nitekim 2006 yılında kontrat devir ihalelerine başlanabilmiş ve sonuçta mevcut kontrat taraflarının mutabakatları sağlanarak 4 şirkete BOTAŞ kontratlarının %10'unun devir ihalesi sonuçlanmıştır. 2007 yılında piyasa şartlarının gelişmesi doğrultusunda ilk olarak birinci sıradaki Shell Enerji, yılda 250 milyon m³ doğalgaz miktarı ile piyasaya girmiştir. İhalenin ikincisi olan Bosphorus Gaz Corporation da, her türlü işlemi tamamlayarak 750 milyon metreküpün satışına yılbaşından itibaren başlamıştır. Böylece serbest ve rekabetçi bir piyasanın oluşması yolunda önemli bir adım daha atılmıştır.

Artık Türk doğalgaz piyasasında BOTAŞ, Bosphorus Gaz ve Shell Enerji olmak üzere 3 oyuncu yer almaktadır. Kısa süre içinde bu oyunculara 2 şirket daha katılacaktır. Beklentimiz, kontrat devir ihalelerine devam edilerek yeni oyuncuların da piyasaya girmesidir.

Rekabetçi bir piyasanın oluşması için çok önemli 2 şart daha vardır. Birincisi, "Otomatik Fiyatlandırma Mekanizması"nın sağlıklı ve bağımsız bir şekilde çalıştırılmasıdır.

Özellikle petrol ve ona bağlı olarak devamlı değişim gösteren gaz fiyatlarının piyasaya yansıtıl-

maması durumunda devlet sübvansiyonu almayan şirketlerin yaşamaları mümkün olmayacaktır. Diğer önemli husus da, BOTAŞ'ın bünyesindeki muhtelif ve farklı aktivitelerin ayrı şirketlere ayrılmasıdır. Bu ayrılma olmadığı takdirde BOTAŞ bünyesinde bir çapraz sübvansiyon yapıldığı iddiası geçerliliğini sürdürecektir, bu durum piyasadaki şirketlerin birbirleriyle rekabet etmelerini önleyecektir.

Gündemdeki diğer bir konu da 4646 sayılı kanunda öngörülen BOTAŞ'ın piyasa payının %20'ye indirilmesi hükmüdür. Bu hüküm, 2003 yılından bu yana uygulanmamıştır. BOTAŞ, halen piyasanın %90'ına sahiptir. Hâlbuki 2009 yılında bu payın %20'ye inmesi gerekmektedir.

Önümüzde kalan süre içinde kontrat devirlerinin yapılarak BOTAŞ'ın piyasa payının %20'ye inmesi mümkün görülmemektedir. Bu durumda yasanın en önemli hükümlerinden birinin ihlal edilmesi gibi bir durumla karşılaşılacak veya kanun bugünkü fiili duruma uydurulacaktır. Yama şeklinde yapılan kanun değişiklikleri yerine çok daha kapsamlı, planlı ve geniş açıdan düşünülerek yapılacak değişikliklere ihtiyaç vardır.

2001 yılından beri sürdürülen çabalar olumlu bir sonuca erişmiş, serbest ve rekabetçi bir piyasanın oluşması için önemli bir adım daha hayata geçirilmiştir. Serbest ve rekabetçi piyasaya karşı duranlar ve piyasa açılımını gerçekleştiremeyeceğini iddia edenler yanılmışlardır.